

Planowanie partycypacyjne
jako droga do integracji różnych grup zawodowych
dla czynnej ochrony i zrównoważonego użytkowania
przyrody polskich miast

Miasto Kalisz

Kalisz

Dopisz swoją historię

Działanie 3

Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu
Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Raport cząstkowy

Główny Instytut Górnictwa
Zakład Ochrony Wód
Katowice, sierpień 2018 r.

Niniejsze materiały zostały opublikowane dzięki dofinansowaniu
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
Za ich treść odpowiada wyłącznie Główny Instytut Górnictwa

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	3
1. OPIS RAM DZIAŁANIA	4
1.1. Porządek warsztatów	5
1.2. Uczestnicy warsztatów	6
2. PRZEBIEG WARSZTATÓW	7
3. OCENA STANU I PRESJI WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARZE PROBLEMOWYM (NA PODSTAWIE WIZYT TERENOWYCH).....	10
4. BARIERY I SZANSE DOBREGO UŻYTKOWANIA I ZARZĄDZANIA OBSZAREM PROBLEMOWYM	16
4.1. Lista barier poddanych ocenie	17
4.2. Bariery prowadzenia skutecznych działań na rzecz ochrony i gospodarowania zasobami przyrody rzeki Prosnę w Kaliszu	18
5. WSTĘPNE WARIANTY DOCELOWEJ WIZJI OCHRONY I ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU PROBLEMOWEGO.....	22
5.1. Wyzwania i zasady docelowej ochrony i zagospodarowania obszaru problemowego	22
5.2. Wstępna wizja zagospodarowania obszaru problemowego	22
5.2.1. Wariant I – Cisza	23
5.2.2. Wariant II – Odpoczynek i obserwacja	27
5.2.3. Wariant III – Aktywizacja	31
5.3. Podsumowanie prac warsztatowych dotyczących wariantów wizji rozwoju	35
6. ATRAKCYJNOŚĆ I WYKONALNOŚĆ WIZJI ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU PROBLEMOWEGO	37
6.1. Metodyka GE zastosowana w projekcie INTEGRAPLAN	37
6.2. Rezultaty analizy problemowej z zastosowaniem zmodyfikowanej metodyki GE	40
ZAŁĄCZNIK NR 1.....	44
ZAŁĄCZNIK NR 2.....	47
SPIS RYSUNKÓW	55
SPIS TABEL.....	56
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	56

WYKAZ SKRÓTÓW

UM Kalisz	Urząd Miasta Kalisza
HKZ Odkrywca	Harcerski KLUB Żeglarski Odkrywca
GIG	Główny Instytut Górnictwa

1. OPIS RAM DZIAŁANIA

Celem działania 3 była integracja grupy docelowej skupionej wokół obszaru problemowego. Dla realizacji postawionego celu, przeprowadzono pierwszy z planowanych warsztatów roboczych z udziałem wytypowanej na wcześniejszych etapach projektu grupy docelowej, podczas których dokonano pogłębionej diagnozy terenu problemowego, z uwzględnieniem istniejących presji i barier dla skutecznej ochrony, dobrego urządzenia oraz gospodarowania zasobami przyrody tego terenu.

W ramach przygotowań do sesji warsztatowej:

- zweryfikowano listę uczestników warsztatów – w oparciu o wcześniejsze uzgodnienia z interesariuszami instytucjonalnymi, a także pozyskane informacje o innych istotnych grupach interesariuszy,
- przeprowadzono uzgodnienia e-mailowe z przedstawicielami UM Kalisz poprzedzające spotkanie warsztatowe,
- przygotowano plan spaceru badawczego (spaceru edukacyjnego w terenie, prowadzonego w ramach warsztatów),
- przygotowano część seminaryjną – warsztatową,
- opracowano materiały warsztatowe w oparciu o wyniki studium przypadku (mapy, zestawienia, schematy) oraz ustalenia poczynione z UM Kalisz.

Spotkanie warsztatowe odbyło się 6 sierpnia 2018 r.

Celem warsztatów była pogłębiona diagnoza problemowego terenu oraz wstępna wizja ochrony i wykorzystania zasobów przyrody na tym terenie.

Opracowane materiały warsztatowe i powarsztatowe stanowią załączniki 1 i 2 do niniejszego raportu.

Efektom spotkania w ujęciu produktywnym jest niniejszy raport, uwzględniający wyniki prac warsztatowych i dotychczasowej współpracy.

1.1. Porządek warsztatów

Spotkanie warsztatowe odbyło się 6 sierpnia 2018 r. w sali konferencyjnej Urzędu Miasta w Kaliszu. Porządek warsztatów i dobór metod ich prowadzenia oraz czas trwania poszczególnych etapów spotkania przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Etapy prowadzenia warsztatów

Lp.	Zakres tematyczny	Metoda prowadzenia	Czas trwania
1	Przywitanie i przedstawienie się, wprowadzenie do tematu spotkania, zapoznanie z listą i kluczem doboru uczestników	prezentacja	15 min.
2	Wizyta terenowa – bezpośrednio zapoznanie z analizowanym obszarem, wymiana spostrzeżeń na miejscu	spacer badawczy z elementami dyskusji moderowanej	90 min
3	Ocena stanu i presji, jakim podlega przyroda przedmiotowego terenu, sformułowanie kilku wstępnych wizji docelowej ochrony i wykorzystania przedmiotowego terenu	wykład wprowadzający dyskusja/praca bez podziału na grupy, z wykorzystaniem metody konferencja <i>Open Space</i>	30 min.
4	Rozpoznanie barier dla skutecznej ochrony i dobrego urządzenia/gospodarowania zasobami przyrody analizowanego terenu	wykład wprowadzający, prace warsztatowe	60 min.
5	Uzgodnienie listy barier dla ochrony i dobrego urządzenia/gospodarowania zasobami przyrody oraz wyzwań i problemów ¹ Wstępne określenie możliwości docelowych zasad zarządzania terenem	dyskusja moderowana z zastosowaniem metody tablicy ogłoszeń	30 min.
6	Wstępna ocena atrakcyjności i realności wizji wykorzystania/zagospodarowania zasobów przyrody analizowanego obszaru z równoczesnym zapewnieniem jego skutecznej ochrony z wykorzystaniem podejścia wg macierzy General Electric (macierz Kinseya) ²	wykład, wstęp do pracy warsztatowej dyskusja	30 min.

¹ Ostateczne uzgodnienie istotności barier nastąpiło w wyniku pracy powarsztatowej, prowadzonej on-line w sierpniu 2018 r.

² Ostateczne uzgodnienie istotności barier nastąpiło w wyniku pracy powarsztatowej, prowadzonej on-line w sierpniu 2018 r.

1.2. Uczestnicy warsztatów

W sesji warsztatowej uczestniczyło łącznie 25 osób; wśród nich byli specjaliści z zakresu m.in. planowania przestrzennego, budownictwa, bezpieczeństwa publicznego, kształtowania i ochrony przyrody, w tym zasobów wodnych, planowania inwestycji, decydenci oraz przedstawiciele specjalnych grup interesu, tj. użytkownicy terenu: rowerzyści, kajakarze, a także podmioty gospodarcze świadczące usługi turystyczno-rekreacyjne z wykorzystaniem walorów rzeki Proсны i mieszkańcy.

W sesji warsztatowej wzięli udział przedstawiciele następujących grup interesariuszy:

- UM Kalisz – Prezydent Miasta,
- UM Kalisz – Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska,
- UM Kalisz – Wydziału Partycypacji i Komunikacji Społecznej,
- UM Kalisz – Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury,
- UM Kalisz – Wydziału Rozwoju Miasta i Inwestycji,
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- Wielkopolskiego Towarzystwa Przyrodniczo-Krajoznawczego,
- Straży Miejskiej,
- mieszkańców – przedstawiciele rady osiedli: Piwonice, Rajsków,
- specjalnych grup interesu: HKZ Odkrywca, Kajaki Proсна.PL, Morka Szkoła Żeglarstwa Sp. z o.o., rowerzyści.

2. PRZEBIEG WARSZTATÓW

Po krótkim przywitaniu i wprowadzeniu w tematykę spotkania oraz przedstawieniu założeń projektu i spotkań warsztatowych, wygłoszono wykład na temat wstępnej oceny stanu i presji, jakim podlega przyroda rzeki Proсны na analizowanym obszarze problemowym (rozdział 3 niniejszego raportu) dla określenia rozwiązań skorelowanych z problemami gospodarowania przyrodą w mieście. W ramach wykładu przedstawione zostało drzewo problemów porządkujące przyczyny występowania konfliktów przestrzenno-funkcjonalnych oraz obserwowanych niekorzystnych zjawisk i ich skutków.

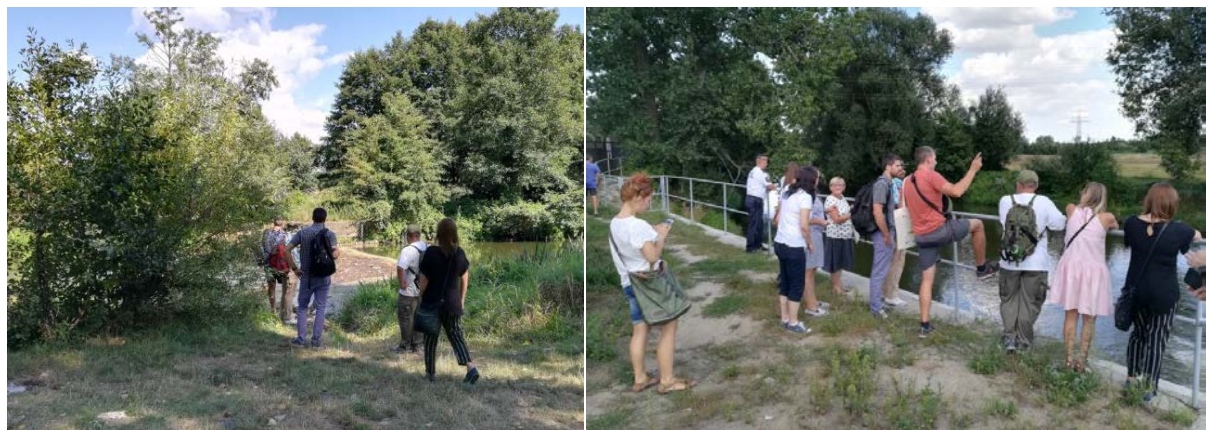
Rysunek 1. Prace warsztatowe z grupą docelową w dniu 6.08.2018 r.

Istotnym elementem spotkania warsztatowego był wspólny spacer badawczy, którego przebieg został opracowany przez ekspertów GIG w oparciu m.in. o przegląd literatury i wcześniejsze wizyty terenowe. Wizja terenowa obejmowała szczegółową analizę dwóch wytypowanych terenów, w tym starorzecza rzeki Proсны.

Podczas spaceru kontynuowany był wykład i dyskusja dotycząca presji oraz historycznych zmian i uwarunkowań, mających wpływ na obecny stan doliny. Podczas dyskusji wskazywane były również możliwości i sposoby przeciwdziałania oraz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów zarówno w odniesieniu do kwestii technicznych, jak i organizacyjnych.

Rysunek 2. Spacer badawczy w dniu 6.08.2018 r. – teren międzywala na prawym brzegu rzeki Proсны

Rysunek 3. Spacer badawczy w dniu 6.08.2018 r. – teren wzdłuż lewego brzegu rzeki Proсны

Po zakończeniu spaceru badawczego kontynuowano część warsztatową, której wynikiem było zdiagnozowanie najważniejszych problemów dla analizowanego terenu:

- postępująca degradacja przyrodnicza terenu,
- przywłaszczanie terenu przez użytkowników,
- brak odpowiedzialności społecznej użytkowników terenu skutkujący pozostawianiem śmieci, niszczeniem szaty roślinnej, „rozjeżdżaniem” terenu samochodami, paleniem elementów drewnianych (ławki, pomosty),
- intensywny ruch rowerowy w kierunku Szale i niewystarczająca sieć szlaków rowerowych,
- niedostateczne zagospodarowanie terenu dla potrzeb rekreacyjnych, w szczególności dla najmłodszych mieszkańców (miejsca zabaw), a także dorosłych (miejsca biwakowe, wyznaczone trakty i ścieżki, miejsca parkingowe).

W toku dyskusji określono również zasady, którymi należy się kierować, formułując wizję rozwoju terenu:

- zachowanie i pomnażanie potencjału przyrodniczego terenu, w szczególności starorzecza,
- zachowanie „dzikiej rzeki” w celu ograniczenia dostępności terenu dla rozwoju różnego typu sportów wodnych z użyciem silników spalinowych (motorówki, skutery),

Kalisz. Raport cząstkowy

- nie pogarszanie stanu jakości wody w rzece i działania systemowe na rzecz poprawy jej jakości,
- wprowadzanie rozwiązań przyjaznych środowisku i przyrodzie bez znacznej ingerencji w obecny stan, np. budowa sztucznych plaż,
- zastosowanie rozwiązań niegenerujących dodatkowych, znacznych kosztów utrzymania,
- powiązanie komunikacyjne z Piwonicami w sposób naturalny,
- przeciwdziałanie rozwojowi gatunków inwazyjnych,
- zagwarantowanie bezpieczeństwa przez częstsze patrole służb porządkowych.

Omówiono również znaczenie rzeki w rozwoju miasta, w wyniku czego zarysowane zostały trzy warianty wstępnej wizji ochrony i sposobu korzystania z walorów przyrodniczych obszaru w dolinie rzeki Proсны. Są to:

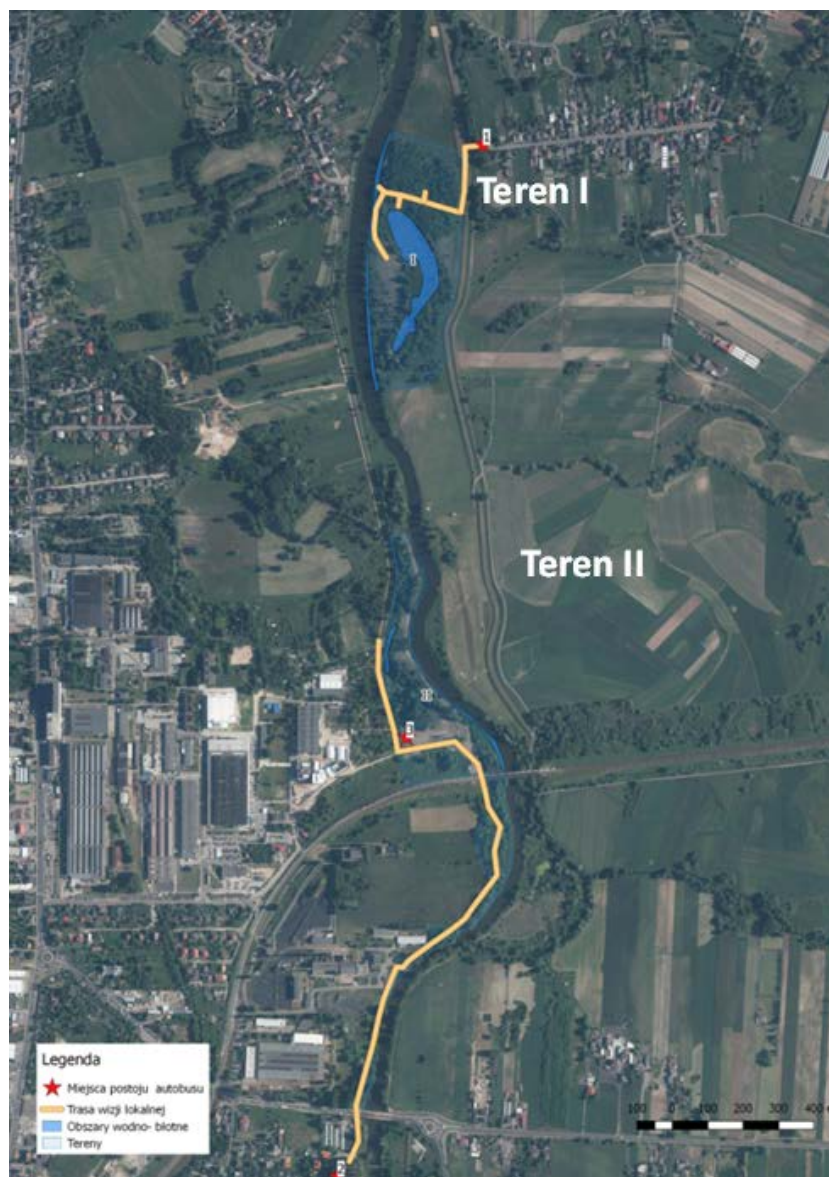
- I wizja rozwoju obszaru: CISZA (miejsce o wyróżniających się walorach krajobrazowych i przyrodniczych),
- II wizja rozwoju obszaru: ODPOCZYNEK i OBSERWACJA (naturalistyczny park miejski),
- III wizja rozwoju obszaru: AKTYWIZACJA (miejsce o wyróżniających się walorach turystycznych z bogatą ofertą rekreacyjno-sportową).

Warianty zostały scharakteryzowane w rozdziale 5 niniejszego raportu.

Jako ostatni punkt warsztatów przedstawiciel zespołu GIG przedstawił zasady oceny atrakcyjności i wykonalności poszczególnych działań z wykorzystaniem podejścia według macierzy General Electric. Ustalono, że materiał ten zostanie wysłany do uczestników przez zespół GIG, a ocena zostanie dokonana przez uczestników w ramach pracy powarsztatowej z wykorzystaniem elektronicznych kanałów informacji. Wyniki analiz zostały przedstawione w rozdziale 6 niniejszego raportu.

3. OCENA STANU I PRESJI WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARZE PROBLEMOWYM (NA PODSTAWIE WIZYT TERENOWYCH)

Tereny zidentyfikowane jako obszar problemowy zostały przedstawione na mapie poglądowej (Rysunek 4). Są to tereny zlokalizowane wzdłuż rzeki Proсны o cennych walorach przyrodniczych i wysokiej wartości poznawczej i rekreacyjnej.

Rysunek 4. Obszar problemowy

Źródło: oprac. własne na podstawie googlemaps.com

Obszar problemowy rozciąga się wzdłuż rzeki Proсны, która jest osią rozwoju miasta i korytarzem ekologicznym dla wielu gatunków zwierząt. Obszar ten charakteryzuje umiarkowany potencjał ekologiczny, który dodatkowo pogarsza zły stan wód. Ogólna analiza przedmiotowego obszaru wskazuje, że występuje tutaj deficyt zorganizowanych przestrzeni do spędzania czasu wolnego oraz ślady degradacji wynikające z niskiego poziomu świadomości ekologicznej aktualnych użytkowników. Reorganizacja takich miejsc

znacząco zaspokoiliby potrzeby mieszkańców Kalisza. Obszar problemowy obejmuje dwa tereny:

- międzywale na prawym brzegu rzeki Proсны na wysokości Osiedla Rajsków; północna część obejmuje tereny dawnych domostw, w południowej znajduje się starorzecze Bzizie (teren I),
- wzdłuż lewego brzegu rzeki Proсны na wysokości od ul. Księżnej Jolanty do ul. Parafialnej znajduje się fragment starorzecza (teren II).

Najcenniejszym elementem przyrodniczym w obszarze problemowym jest starorzecze rzeki Proсны (teren I). Ze względu na brak bezpośredniego połączenia hydrologicznego z korytem rzeczonym, rozwinęły się tutaj typowe dla wód stojących eutroficzne zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej. W obrębie tego terenu powierzchnia utworzonego w ten sposób zbiornika jest prawie w całości porośnięta roślinnością. Ze względu na znaczną powierzchnię (około 1,25 ha) oraz usytuowanie z dala od intensywnego ruchu pieszego i rowerowego, przedmiotowy teren ma duże znaczenie siedliskowe dla wielu gatunków ptaków i innych zwierząt związanych z siedliskami wodno-błotnymi.

W granicach terenu II analizowanego obszaru problemowego znajduje się również fragment starorzecza o powierzchni ok. 0,092 ha. Brzegi tego płytkiego zbiornika wodnego porasta roślinność typowa dla tego typu terenów. Pomimo niewielkiej powierzchni teren ten stanowi siedlisko zarówno dla ptaków bytujących w warunkach wodno-błotnych, jak i dla płazów i gadów.

Rysunek 5. Starorzecze w granicach terenu II

Źródło: wizja lokalna

Od strony południowo-zachodniej obszar graniczy z rozległymi terenami łąk podmokłych i starorzeczy (Wygon). Od strony wschodniej sąsiaduje z mozaiką terenów: zieleni niskiej, terenami rolniczymi, od południowej – terenami kolei, a od północnej z terenami

Kalisz. Raport cząstkowy

z infrastrukturą komunikacyjną – drogą. Po drugiej stronie koryta rzeki rozciągają się głównie tereny zieleni, a na południowy zachód – Kaliski Gród Piastów na Zawodziu. Analizowany teren położony jest w strefie C podmiejskiej, w sąsiedztwie śródmieścia i określony jest jako tereny zieleni nieurządzonej oraz tereny sportu i rekreacji.

Rysunek 6. Starodrzewia przy korycie rzeki Proсны

Źródło: wizja lokalna

Obszar problemowy zaliczony został do cennych ekosystemów przyrodniczych i siedliskowych, w szczególności dla gatunków ptaków wodno-błotnych i ma status krajowego korytarza ekologicznego 37k Dolina Proсны. Dodatkowo włączony jest w sieć tras rowerowych Wielkopolski. Przez teren przebiega ścieżka rowerowa nr 6, tzw. Szlak Bursztynowy.

Rysunek 7. Rzeka Proсны w rejonie mostu kolejowego

Źródło: wizja lokalna

Analizowany teren z jednej strony ograniczony korytem rzeki Proсны, a z drugiej wałem przeciwpowodziowym Jana Matejki, ze względu na istniejące realne ryzyko powodzi

i podtopień ma charakter nieurządzonych terenów zielonych, pełni również funkcję rekreacyjno-wypoczynkową, ale w ograniczonym zakresie. Brak zorganizowanych miejsc wypoczynku i niewystarczająca kontrola powodują szereg niekorzystnych przekształceń, ze szkodą dla naturalnych zbiorowisk. Powstające obiekty sportowe, m.in. pole golfowe, wymagają osuszania terenu, co znacząco wpływa na środowisko wodno-błotne analizowanego obszaru. Konsekwencją takiego działania jest zachwianie stosunków wodnych, co z kolei może przyczynić się do zaniku cennych gatunków roślin. Podobny wpływ na środowisko wodno-błotne ma dzika plaża „kolejówka”. Usypanie plaży w pobliżu brzegu rzeki Proсны wpłynęło na zanik ekosystemów roślinnych w tym miejscu.

Rysunek 8. Spacer badawczy w dniu 6.08.2018 r. – identyfikacja negatywnych zjawisk na analizowanym terenie

Silne oddziaływanie na walory przyrodnicze przedmiotowego terenu ma także ruch rowerowy i pieszy. Na koronie wałów przeciwpowodziowych występują wydeptane ścieżki dla pieszych. Ścieżki te przecinają szlaki wędrówki płazów, utrudniając ich rozród i dalszy rozwój. Na analizowanym obszarze obserwuje się niszczenie elementów przyrodniczych, w miejscach, gdzie organizowane są pikniki rodzinne.

Zwiększony ruch pieszy i rowerowy, a także organizowane imprezy rodzinne, powodują nadmierny hałas, co z kolei płoszy zwierzęta i ptaki. Powstające w okolicy analizowanego obszaru ogródki działkowe wpływają na zmianę ekosystemów roślinnych. Pojawiają się w nim gatunki roślin obce i bardzo często inwazyjne, co może powodować wypieranie ze środowiska gatunków rodzimych.

Rysunek 9. Ścieżka rowerowa wzdłuż Wału Piastowskiego

Źródło: wizja lokalna

Po drugiej stronie rzeki Proсны również biegnie szlak rowerowy. Brak jest jednak funkcjonalnego połączenia między obydwooma brzegami rzeki. Rowerzyści, chcąc poruszać się w tzw. pętli rowerowej, zmuszani są do wprowadzania rowerów na nasyp kolejowy, a następnie do przeprowadzania ich nad rzeką Prosną przez most kolejowy.

Rysunek 10. Ścieżka przez nasyp kolejowy

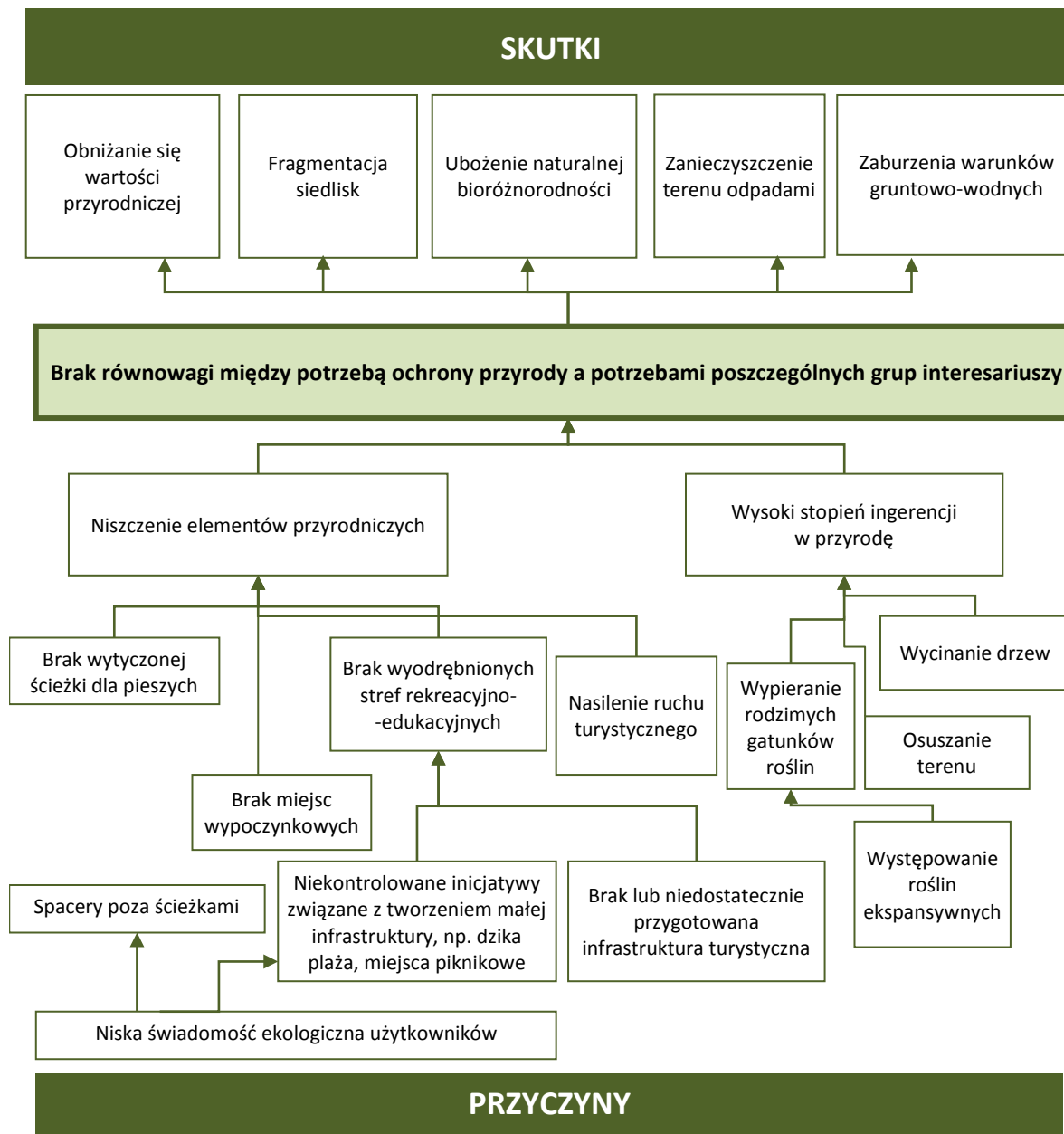
Źródło: wizja lokalna

Zagrożeniem dla poruszających się po moście kolejowym są zarówno nadjeżdżające pociągi, jak i wolne przestrzenie w moście, w które można wpaść.

Rysunek 11. Spacer badawczy w dniu 6.08.2018 r. – most kolejowy w obszarze rozdzielającym trasy rowerowe

Graficzna prezentacja zależności między przyczynami a skutkami zidentyfikowanych problemów na analizowanym terenie została przedstawiona na Rysunku 12.

Rysunek 12. Drzewo problemów

4. BARIERY I SZANSE DOBREGO UŻYTKOWANIA I ZARZĄDZANIA OBSZAREM PROBLEMYM

Rzeka w mieście odgrywa istotne znaczenie dla jego rozwoju, jednocześnie tworząc wiele zarówno szans, jak i barier. Określa charakter miasta, jego tożsamość (rzeka Proсна: funkcja obronna, komunikacyjna, rekreacyjna) i tworzy przestrzeń publiczną o walorach krajobrazowych i kulturowych³.

Odpowiednie zagospodarowanie terenów nadrzecznych w mieście wpływa również na jego wartość, atrakcyjność i prestiż. Obszary nadrzeczne postrzegane są obecnie jako posiadające istotny potencjał, który może być wykorzystany do rozwoju lokalnych stref wypoczynku i usług dla mieszkańców oraz usług turystyczno-rekreacyjnych o zasięgu ponadlokalnym⁴.

Rzeka powoduje jednak pewne ograniczenia dla procesów urbanizacyjnych, zwłaszcza na terenach zalewowych, co z kolei sprzyja utrzymaniu jej podstawowej roli przyrodniczej dla zapewnienia:

- produktywności i bioróżnorodności ekosystemów,
- obiegu wody,
- samooczyszczania,
- regulacji klimatu i przewietrzania,
- ochrony przeciwpowodziowej.

Przedmiotowy obszar ma charakter zalewowy i ze względu na realne ryzyko powodzi stanowi teren zielony, na którym znajdują się cenne siedliska wodno-błotne i zbiorowiska roślinności nadbrzeżnej.

Teren I – międzywale na prawym brzegu rzeki Proсны na wysokości osiedla Rajsków

Północna część obejmuje tereny dawnych sadów, w południowej znajduje się starorzecze Bzizie. Przedmiotowy obszar ma duże znaczenie siedliskowe dla wielu gatunków ptaków związanych z siedliskami wodno-błotnymi. Zinventaryzowano tutaj także inicjalne murawy napiaskowe oraz okazy drzew o dużych walorach estetycznych i przyrodniczych. Zagrożeniem dla bioróżnorodności przedmiotowego terenu jest ekspansja krzewów owocowych i gatunków inwazyjnych oraz zaśmiecanie terenu.

Teren II – tereny wzdłuż lewego brzegu rzeki Proсны na wysokości od ul. Księżnej Jolanty do ul. Parafialnej

Największą wartość przyrodniczą stanowią tutaj zbiorowiska roślinności nadbrzeżnej, w tym pozostałości lasów łęgowych, które wykazują znaczne podobieństwo do układów naturalnych. W granicach terenu znajdują się niewielkie fragmenty starorzecza, które

---

³ May R., "Connectivity" in urban rivers: Conflict and convergence between ecology and design, *Technology in Society*, 2006, 28, s. 477–488

⁴ Szwed J., Współczesna rola bulwarów w mieście, *Przestrzeń i Forma*, 2011, nr 16, s. 443–456

stanowią siedliska płazów i gadów. Na terenie znajduje się także wiele miejsc znacznie przekształconych o niskiej wartości przyrodniczej (byłe place składowe, tereny porośnięte roślinnością ruderalną i inwazyjną oraz dzikie wysypiska śmieci). Na terenie zidentyfikowano bariery ograniczające ciągłość ekologiczną terenów wodno-błotnych.

Ważnym zadaniem dla miasta jest pogodzenie barier związanych z realnym zagrożeniem powodzią, a potrzebami mieszkańców i koniecznością wzmocnienia sieci przyrodniczej miasta.

W ramach prac została przeprowadzona identyfikacja i ocena barier w procesie planowania i zarządzania obszarem w dolinie rzeki Proсны w kontekście rozwiązania zdiagnozowanych problemów. Bariery podzielono na cztery grupy: przestrzenne, infrastrukturalne, formalnoprawne i społeczne (Rysunek 13), a ich pełna lista została przedstawiona w rozdziale 4.1.

Rysunek 13. Grupy barier dla gospodarowania zasobami przyrody w dolinie rzeki Proсны

4.1. Lista barier poddanych ocenie

Zidentyfikowane grupy barier zostały wstępnie uszczegółowione przez zespół projektowy i poddane dyskusji podczas sesji warsztatowej z interesariuszami. Dyskusja doprowadziła do wygenerowania ostatecznej listy barier:

Bariery formalnoprawne:

- wymogi prawne związane z zabezpieczeniem terenów zalewowych,
- rozczłonkowanie właścicielskie terenu,
- wymogi prawne stawiane w związku z koniecznością zabezpieczenia na wypadek powodzi.

Bariery społeczne:

- niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak akceptacji dla proponowanych zmian,

Kalisz. Raport cząstkowy

- brak spójności polityki dotyczącej zarządzania terenami zielonymi, jej urządzania i utrzymania,
- pozyskanie środków finansowych na realizację działań inwestycyjnych służących ochronie terenu,
- sprzeczności dotyczące zagospodarowania obszaru wzdłuż rzeki,
- brak poczucia bezpieczeństwa w obrębie analizowanego terenu (palenie ognisk, spożywanie alkoholu, nieuporządkowana, zbyt gęsta roślinność),
- niska świadomość części mieszkańców dotycząca niekorzystnego wpływu zabudowy na procesy przyrodnicze,
- brak dbałości o zielone tereny „wspólne”.

Bariery infrastrukturalne:

- brak ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych,
- niespójne, nieestetyczne i nieuporządkowane elementy drobnej infrastruktury,
- murki oporowe utrudniające sezonową migrację zwierząt,
- udział gatunków obcych/inwazyjnych prowadzący do degradacji terenu.

Bariery przestrzenne:

- utrudniona dostępność do terenu cennego przyrodniczo,
- defragmentacja terenu elementami infrastruktury drogowej i kolejowej,
- brak ciągłości szlaków komunikacyjnych po obu stronach rzeki Proсны,
- brak wyznaczonych miejsc parkingowych w pobliżu analizowanego obszaru,
- zawłaszczanie terenu pod pola golfowe,
- występowanie elementów zaburzających ciągłość i estetykę terenu (np. boiska).

W wyniku przeprowadzonej dyskusji lista barier została uporządkowana, a następnie poddana ocenie według kryterium istotności.

Formularz oceny barier przedstawiono w Załączniku nr 1.

4.2. Bariery prowadzenia skutecznych działań na rzecz ochrony i gospodarowania zasobami przyrody rzeki Proсны w Kaliszu

Elementem pracy warsztatowej było przeprowadzenie oceny zidentyfikowanych barier z zastosowaniem skali od 1 do 5, opisujących ich istotność, gdzie ocena 1 wyraża najważniejszą, najistotniejszą barierę, a ocena 5 mało ważną i mało istotną. Poniżej zaprezentowano uśrednione wyniki oceny istotności barier.

Tabela 2. Ocena istotności barier

Bariery	Ocena
Bariery formalnoprawne (FP)	
– wymogi prawne związane z zabezpieczeniem terenów zalewowych	0,30
– rozczłonkowanie właścicielskie terenu	1,91
– wymogi prawne związane z koniecznością zabezpieczania na wypadek powodzi	2,18
Bariery społeczne (S)	
– niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak akceptacji dla proponowanych zmian	2,50
– brak spójności polityki dotyczącej zarządzania terenami zielonymi, jej urządzania i utrzymania	2,79
– pozyskanie środków finansowych na realizację działań inwestycyjnych służących ochronie terenu	2,11
– sprzeczności dotyczące zagospodarowania obszaru wzdłuż rzeki	1,10
– brak poczucia bezpieczeństwa w obrębie analizowanego terenu (palenie ognisk, spożywanie alkoholu, nieuporządkowana, zbyt gęsta roślinność)	2,01
– niska świadomość części mieszkańców dotycząca niekorzystnego wpływu zabudowy na procesy przyrodnicze	2,79
– brak dbałości o zielone tereny „wspólne”	0,09
Bariery infrastrukturalne (I)	
– brak ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych	2,98
– niespójne, nieestetyczne i nieuporządkowane elementy drobnej infrastruktury	2,75
– murki oporowe utrudniające sezonową migrację zwierząt	1,77
– udział gatunków obcych/inwazyjnych prowadzący do degradacji terenu	2,21
Bariery przestrzenne (P)	
– utrudniona dostępność do terenu cennego przyrodniczo	1,91
– defragmentaryzacja terenu elementami infrastruktury drogowej i kolejowej	1,88
– brak ciągłości szlaków komunikacyjnych po obu stronach rzeki Proсны	1,89
– brak wyznaczonych miejsc parkingowych w pobliżu analizowanego obszaru	1,46
– zawłaszczanie terenu pod pola golfowe	1,22
– występowanie elementów zaburzających ciągłość i estetykę terenu (np. boiska)	1,88

Zauważono znaczny rozkład głosów między poszczególnymi barierami przyporządkowanymi przedmiotowym czterem grupom, co przedstawiono w Tabeli 3.

Tabela 3. Hierarchizacja barier

Bariera	Typ bariery*	Ocena ważności**
Brak ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych	I	2,98
Brak spójności polityki dotyczącej zarządzania terenami zielonymi, jej urządzania i utrzymania	S	2,79
Niska świadomość części mieszkańców dotycząca niekorzystnego wpływu zabudowy na procesy przyrodnicze	S	2,79
Niespójne, nieestetyczne i nieuporządkowane elementy drobnej infrastruktury	I	2,75
Niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak akceptacji dla proponowanych zmian	S	2,50
Udział gatunków obcych/inwazyjnych prowadzący do degradacji terenu	I	2,21
Wymogi prawne stawiane w związku z koniecznością zabezpieczenia na wypadek powodzi	FP	2,18
Pozyskanie środków finansowych na realizację działań inwestycyjnych służących ochronie terenu	S	2,11
Brak poczucia bezpieczeństwa w obrębie analizowanego terenu (palenie ognisk, spożywanie alkoholu, nieuporządkowana, zbyt gęsta roślinność)	S	2,01
Rozczłonkowanie właścicielskie terenu	FP	1,91
Utrudniona dostępność do terenu cennego przyrodniczo	P	1,91
Brak ciągłości szlaków komunikacyjnych po obu stronach rzeki Proсны	P	1,89
Defragmentaryzacja terenu elementami infrastruktury drogowej i kolejowej	P	1,88
Występowanie elementów zaburzających ciągłość i estetykę terenu (np. boiska)	P	1,88
Murki oporowe utrudniające sezonową migrację zwierząt	I	1,77
Brak wyznaczonych miejsc parkingowych w pobliżu analizowanego obszaru	P	1,46
Zawłaszczanie terenu pod pola golfowe	P	1,22
Sprzeczności dotyczące zagospodarowania obszaru wzdłuż rzeki	S	1,10
Wymogi prawne związane z zabezpieczeniem terenów zalewowych	FP	0,30
Brak dbałości o zielone tereny „wspólne”	S	0,09

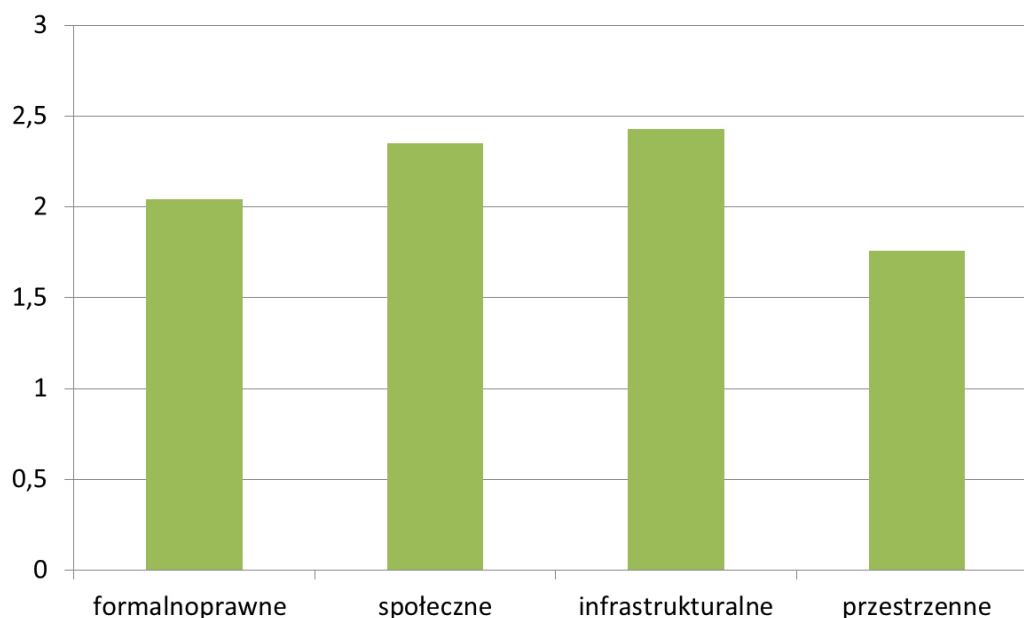
* Typ bariery: formalnoprawna (FP), społeczna (S), infrastrukturalna (I), przestrzenna (P), ** ocena ważności: od 1 (najważniejsza, najistotniejsza) do 5 (mało ważna, mało istotna)

Do najistotniejszych barier prowadzenia skutecznych działań na rzecz ochrony i gospodarowania zasobami przyrody rzeki Proсны w Kaliszu, respondenci zaliczyli brak ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych. Bariera ta odgrywa w przekonaniu ankietowanych kluczową rolę dla poprawy użytkowania, zapewnienia spójności i efektywnego zagospodarowania terenu. Kolejne bariery wskazane przez respondentów odpowiadają oczekiwaniom ocenionym najwyżej. Są to:

- brak spójności polityki dotyczącej zarządzania terenami zielonymi, jej urządzania i utrzymania,
- niska świadomość części mieszkańców dotycząca niekorzystnego wpływu zabudowy na procesy przyrodnicze,
- niespójne, nieestetyczne i nieuporządkowane elementy małej infrastruktury,
- niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak akceptacji dla proponowanych zmian.

Udostępnienie i zrównoważone użytkowanie terenu problemowym interesariuszom wymaga jego integracji przez wyznaczenie szlaku komunikacyjnego. Ciąg ten stałby się główną osią dla aktywności rekreacyjno-wypoczynkowej na tym terenie. Wytyczenie ciągów pieszo-rowerowych na obszarze problemowym, połączone z uporządkowaniem terenu i jego zagospodarowaniem, pozwoliłoby na poprawę świadomości ekologicznej i zachowanie cennych przyrodniczo zasobów.

Syntetyczna ocena grup barier zaprezentowana została na wykresie (Rysunek 14).

Rysunek 14. Syntetyczna ocena grup barier gospodarowania zasobami przyrody w starorzeczcu rzeki Proсны

Podsumowując bariery infrastrukturalne związane z niedostatecznym zagospodarowaniem terenu i społeczne, utożsamiane głównie z brakiem świadomości społecznej, można stwierdzić, że zostały one ocenione jako najważniejsze i najistotniejsze dla poprawy istniejącego stanu.

5. WSTĘPNE WARIANTY DOCELOWEJ WIZJI OCHRONY I ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU PROBLEMOWEGO

5.1. Wyzwania i zasady docelowej ochrony i zagospodarowania obszaru problemowego

Zidentyfikowane bariery i występujące problemy oznaczają też pewne wyzwania. Zniwelowanie istniejących przeszkód wymaga podjęcia tych wyzwań. Dla analizowanego obszaru problemowego są to:

- Zwiększenie efektywności działań na rzecz poprawy jakości środowiska i życia, co wiąże się z poprawą zdolności produkcyjnej, absorpcyjnej i regeneracyjnej środowiska.
- Zaprojektowanie ekosystemu przynoszącego korzyści zarówno dla przyrody, jak i ludzi, z uwzględnieniem podejścia integracyjnego i adaptacyjnego.

Urzeczywistnienie wyzwań i określenie docelowej wizji rozwoju terenu wiąże się z określeniem i przyjęciem zasad, według których planowane będą docelowe rozwiązania dla obszaru problemowego. W toku dyskusji zostały zidentyfikowane następujące zasady określania wizji rozwoju terenu problemowego:

- zachowanie i pomnażanie potencjału przyrodniczego terenu, w szczególności starorzecza,
- zachowanie „dzikiej rzeki” dla ograniczenia rozwoju różnego typu sportów wodnych z użyciem silników spalinowych (motorówki, skutery),
- niepogarszanie stanu jakości wody w rzece i działania systemowe na rzecz poprawy jej jakości,
- wprowadzenie rozwiązań przyjaznych środowisku i przyrodzie bez znacznej ingerencji w obecny jej stan, np. budowa sztucznych plaż,
- zastosowanie rozwiązań niepowodujących dodatkowych, znacznych kosztów utrzymania,
- powiązanie komunikacyjne w sposób naturalny z Piwnicami,
- przeciwdziałanie rozwojowi gatunków inwazyjnych,
- zagwarantowanie bezpieczeństwa przez wzmożenie patroli służb porządkowych.

5.2. Wstępna wizja zagospodarowania obszaru problemowego

W ramach warsztatów zaprezentowane zostały warianty, wstępnej wizji zagospodarowania obszaru problemowego, odniesione do wyzwań. Zaproponowane warianty wizji są wynikiem dyskusji prowadzonych na wcześniejszych warsztatach i podczas wiosennych wizji lokalnych oraz kontaktów z przedstawicielami Urzędu Miasta w Kaliszu.

Wstępna wizja stała się przedmiotem dalszych prac warsztatowych, podjętych dla określenia docelowej wizji ochrony i zagospodarowania obszaru problemowego.

5.2.1. Wariant I – Cisza

Dominującą składową tego wariantu jest ekspozycja obszaru problemowego jako miejsca o wyróżniających się walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Główne wartości, na jakich opiera się wariant **Cisza**, to:

- wysoka bioróżnorodność,
- ciągłość ekologiczna,
- poszanowanie zasobów.

Główne cele stawiane w ramach tego wariantu skupiają się na ochronie zasobów przyrodniczych, krajobrazu (Rysunek 15 i 16) przez ograniczenie presji antropogenicznej i umożliwienie swobodnej obserwacji procesów przyrodniczych oraz budzenie i zwiększanie świadomości ekologicznej. Realizacja tak postawionych celów możliwa jest jedynie w sytuacji znacznego ograniczenia ingerencji w istniejący stan, a więc wyklucza realizację dużych przedsięwzięć inwestycyjnych i dezintegrację terenu, a zachowuje cenne zasoby przyrody w stanie nienaruszonym.

Rysunek 15. Walory przyrodnicze analizowanego obszaru – siedliska wodno-błotne

Rysunek 16. Walory przyrodnicze i krajobrazowe analizowanego obszaru – zbiorowiska roślinności nadbrzeżnej

Wariant I zakłada przede wszystkim ochronę i wzmocnienie istniejących wartości przyrodniczych w celu stworzenia terenu o wysokich walorach edukacyjnych, przez:

- ograniczenie presji antropogenicznej,
- wspomaganie naturalnych procesów sukcesyjnych,
- nadanie terenowi funkcji edukacyjnej,
- wprowadzenie nieingerujących w krajobraz elementów infrastruktury.

Zakres ingerencji obejmuje działania dla ograniczenia presji antropogenicznej, która zagraża bioróżnorodności przedmiotowego terenu i wspomaganie naturalnych procesów sukcesyjnych.

Kalisz. Raport cząstkowy

W wariacie tym istotne jest utrzymanie w stanie nienaruszonym biotopów będących naturalnym siedliskiem wielu gatunków zwierząt, co wpływa na podniesienie bioróżnorodności terenu. Obcowanie człowieka z naturą w tym wariacie będzie oparte na cichej obserwacji z odpowiedniej odległości, która nie będzie wpływała na naturalne zachowanie ptaków czy zwierząt. Obserwacja przyrody pozwoli nie tylko czerpać radość z przebywania na łonie natury, ale też będzie miała szczególne znaczenie edukacyjne dzięki samodzielnej interpretacji zjawisk przyrodniczych.

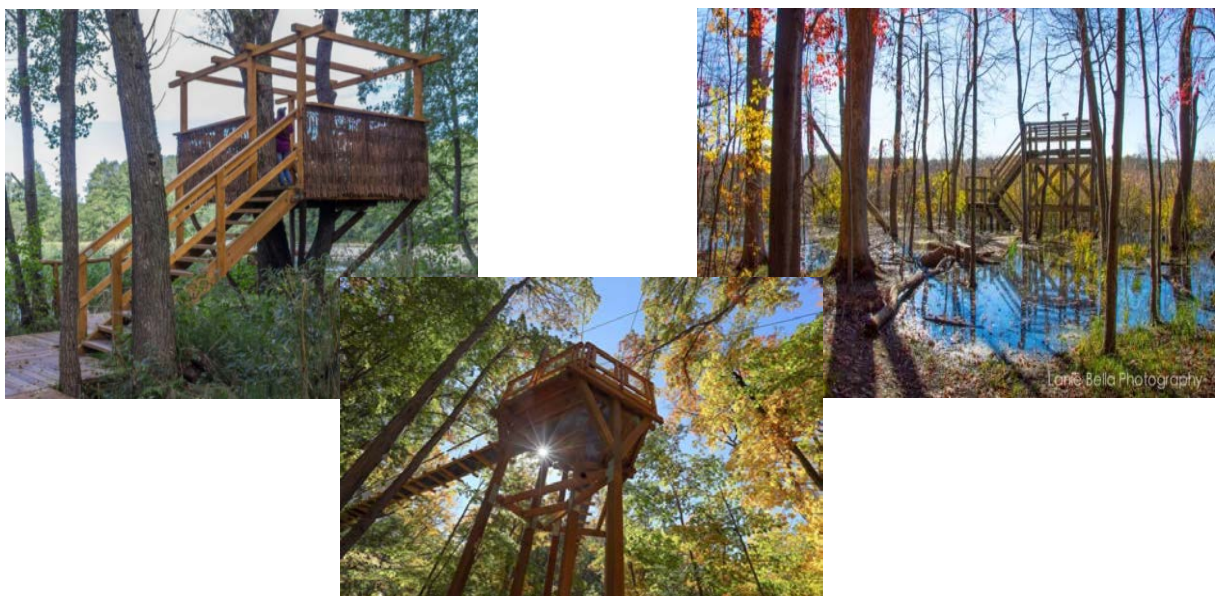
Funkcja edukacyjna terenu zostanie osiągnięta przez zaangażowanie lokalnych szkół i organizacji ekologicznych (prowadzenie edukacji ekologicznej w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze). W ramach zajęć edukacyjnych dopuszcza się prowadzenie obserwacji z wykorzystaniem prostych narzędzi przyrodniczych, takich jak lupa, luneta czy lornetka.

Rysunek 17. Edukacja przez cichą obserwację przyrody

Źródło: <http://dlusko.pl/>

W wariacie tym dopuszcza się wprowadzenie elementów infrastruktury ułatwiającej obcowanie z przyrodą i prowadzenie badań obserwacyjnych, takich jak wieże obserwacyjne i ścianki obserwacyjne. Infrastruktura ta powinna być wykonana z materiałów naturalnych, które pozwolą na jej wkomponowanie w otoczenie. Na Rysunkach 18 i 19 przedstawiono przykładową infrastrukturę do obserwacji przyrody.

Rysunek 18. Wieże obserwacyjne

Źródło: <https://www.ruszajwdroge.pl>, www.agirlandherphotographs.com, www.pinterest.com

Działanie 3 Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu. Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Kalisz. Raport cząstkowy

Rysunek 19. Ścianki obserwacyjne

Źródło: <https://www.mpoia.pl>, <http://voidarchitekci.pl>, <https://www.dezeen.com>

W celu podniesienia walorów edukacyjnych terenu możliwe jest wprowadzenie drewnianych pomostów. W wariantcie tym nie przewiduje się jednak budowania pomostów biegnących przez szuwały i ziołorośla, lecz jedynie pomosty biegnące prostopadle do linii brzegowej (Rysunek 20).

Rysunek 20. Drewniany pomost

Źródło: http://www.lech-bud.org/tarasy_pomosty.html

W wariantcie nie przewiduje się wprowadzania małej infrastruktury podnoszącej wartość rekreacyjną terenu (utwardzone ścieżki, ławki, kosze) itp. Dostępność do terenu zapewniona będzie przez utrzymanie wyznaczonych ścieżek przez ich okresowe wykaszanie (Rysunek 21).

Rysunek 21. Wykoszone ścieżki

Źródło: <http://megimoher.blogspot.com>

5.2.2. Wariant II – Odpoczynek i obserwacja

Wariant ten zakłada zachowanie i utrzymanie naturalnego krajobrazu (Rysunek 22), tj. roślinności i rzeźby terenu. Istotą wariantu II jest stworzenie terenu o wysokich walorach przyrodniczych i edukacyjnych z uzupełniającą funkcją rekreacyjno-wypoczynkową nie ingerującą zasadniczo w istniejący stan przyrody i walory krajobrazowe.

Rysunek 22. Walory krajobrazowe analizowanego obszaru

Główne wartości, na jakich oparto wariant odpoczynek/obserwacja, to:

- bioróżnorodność,
- ciągłość ekologiczna,
- świadomość ekologiczna.

Główne cele realizowane w tym wariantcie to zachowanie i wzmocnienie zasobów przyrodniczych z rekreacyjnym wykorzystaniem terenu oraz budzenie i zwiększanie świadomości ekologicznej, przy jednoczesnym ograniczaniu ingerencji w istniejący stan przyrody.

Istotnymi działaniami w wariantcie II są:

- zachowanie, wzmocnienie zasobów przyrodniczych z ograniczonym rekreacyjnym wykorzystaniem terenu,
- zwiększenie świadomości ekologicznej,
- brak znacznej ingerencji w istniejący stan przyrody.

Główną funkcją terenu będzie funkcja użytkowa ukierunkowana na wypoczynek indywidualny i bezpośredni kontakt z przyrodą, dla okolicznych mieszkańców i dla osób korzystających z pobliskiej ścieżki pieszo-rowerowej. Przedmiotowy teren będzie zapewniał przede wszystkim wysokie walory estetyczne i edukacyjne dzięki zbliżonej do naturalnej szacie roślinnej i dużej różnorodności fauny i flory (w tym ziołorośla, szuwały oraz zwierzęta bytujące w środowisku nadwodnym i wodnym, np. bobry).

Rysunek 23. Ślady działalności bobrów na analizowanym terenie

Mała infrastruktura w postaci pomostów i ścieżek powinna być tak zaprojektowana, aby ograniczyć presję na ekosystemy o największej wartości przyrodniczej, a jednocześnie wyeksponować walory krajobrazowe i przyrodnicze terenu. W wariantcie tym przewiduje się nieliczne pomosty biegnące wzdłuż linii brzegowej przez szuwały i ziołorośla oraz prostopadle do linii brzegowej. Mają one udostępnić i przybliżyć teren użytkownikom (Rysunek 24).

Rysunek 24. Przykłady drewnianych pomostów

Źródło: www.starosadeckie.info, <https://papebirdobservationtower.beebreeders.com/>, <http://www.hong-kong-hotels.ws/attractions/wetland-park.htm>, <http://lecebochce.pl/sciezka-przyrodnicza-splawy-pojezierze-leczynskie>

W wariantcie tym zakłada się obcowanie człowieka z naturą przez spacer i obserwację przyrody oraz aktywny wypoczynek (ścieżki rowerowe, plac zabaw, miejsca spotkań).

Przewiduje się także utworzenie infrastruktury do obserwacji przyrody, takiej jak wieże obserwacyjne czy czatownie. Powinna być wykonana z materiałów naturalnych, komponujących się z otoczeniem. Na Rysunku 25 przedstawiono drewnianą czatownię w Dolinie Baryczy, której dach pokrywa roślinność i wieże widokowe (Rysunek 26 i 27).

Działanie 3 Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu. Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Kalisz. Raport cząstkowy

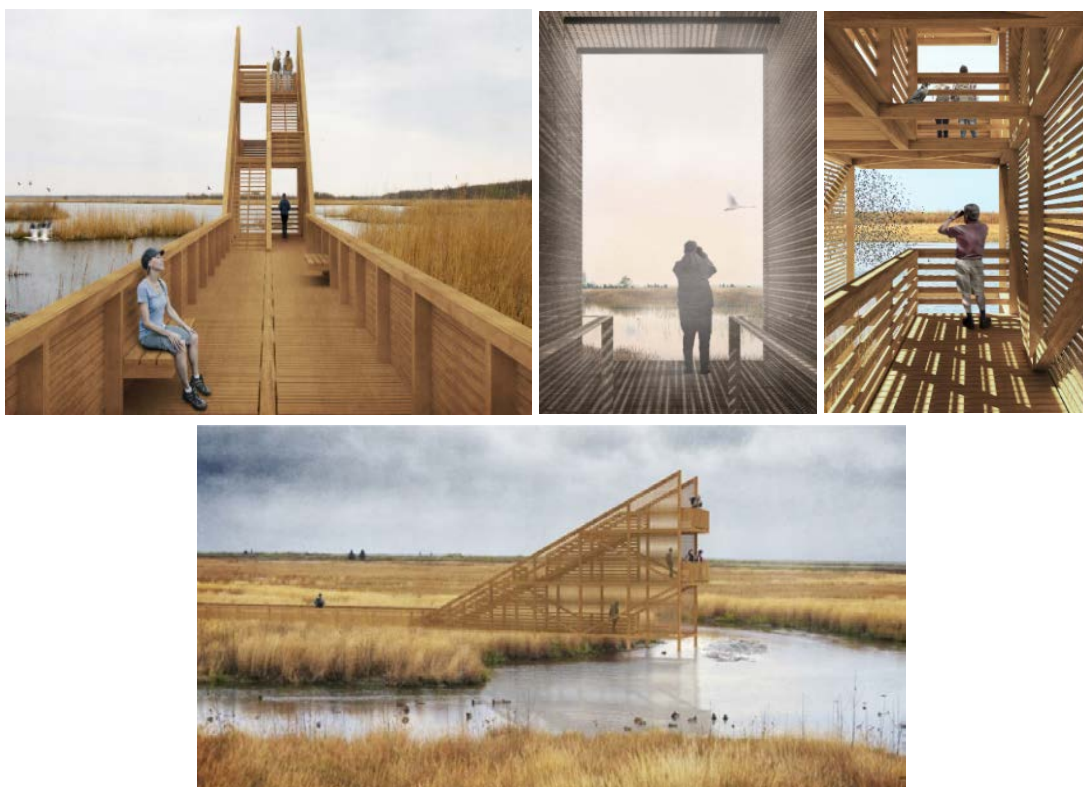
Rysunek 25. Czatownia w Dolinie Baryczy

Źródło: <http://voidarchitekci.pl/portfolio/czatownia-w-dolinie-baryczy/>

Rysunek 26. Wieża widokowa – Bobrowisko w Starym Sączu

Źródło: <https://www.starosadeckie.info/wydarzenia/bobrowisko-w-starym-saczu-juz-kusi-turystow/>

Rysunek 27. Punkt obserwacyjny

Źródło: <https://papebirdobservationtower.beebreeders.com/>

Na terenie będą dominowały ścieżki z utwardzoną nawierzchnią z naturalnych materiałów (Rysunek 28). Całość prac projektowych, a następnie realizacyjnych będzie wykonana w sposób zgodny z założeniem, że nadrzędnym celem jest bezpieczne i ograniczone udostępnienie ludziom już istniejących walorów przyrodniczych przedmiotowego terenu.

Rysunek 28. Przykładowe rozwiązania traktów komunikacyjnych wpisujących się w krajobraz

Źródło: <https://ruszajwdroge.pl>; <https://tripadvisor.com.au>; <https://www.sierracollege.edu>

5.2.3. Wariant III – Aktywizacja

Myślą przewodnią tego wariantu jest wykreowanie na analizowanym obszarze miejsc o wyróżniających się walorach turystycznych z bogatą ofertą rekreacyjno-sportową (Rysunek 29). Główne wartości, na jakich oparto wariant aktywizacja, to:

- poszanowanie zasobów,
- świadomość ekologiczna,
- atrakcyjność turystyczna.

Główne cele związane z tym wariantem to ochrona zasobów przyrodniczych i umożliwienie prowadzenia swobodnej obserwacji przyrody, a przez to zwiększanie świadomości ekologicznej i rozwój usług turystycznych.

Rysunek 29. Zróżnicowane walory analizowanego obszaru

W III wariantcie wizji zakłada się użytkowanie istniejących zasobów przyrodniczych terenu przy jednoczesnym ich poszanowaniu w celu zwiększenia możliwości rekreacyjnych i wykorzystania jego potencjału. Nowe funkcje sportowo-rekreacyjne będą realizowane przez utworzoną infrastrukturę podnoszącą walory użytkowe terenu, jak trasy dla rowerzystów i rolkarzy (Rysunek 30 i 31), place zabaw (Rysunek 33), miejsca biwakowe i odpoczynkowe, ścieżki zdrowia (Rysunek 35), boiska, przystanie kajakowe (Rysunek 36).

Działanie 3 Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu. Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Kalisz. Raport cząstkowy

Rysunek 30. Ścieżka rowerowa „w stylu naturalnym” – Kaszubska Marszruta

Źródło: <http://mapanawierzchni.blogspot.com/2015/>

Rysunek 31. Trasa dla rolkarzy

Źródło: <https://dziennikzachodni.pl/sosnowiec-tor-dla-rolkarzy-w-parku-sieleckim-juz-gotowy-zdjecia/ga/12217309/zd/24468141>

Rysunek 32. Wizualizacja miejsca wypoczynku i aktywności sportowej na przykładzie Cooper River Park Vision Plan

Źródło: <http://caironekaupp.com>

Działanie 3 Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu. Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Kalisz. Raport cząstkowy

Rysunek 33. Przykład placu zabaw „w stylu naturalnym”

Źródło: <http://katowice.naszemiasto.pl/artukul/zdjecia/to-najnowoczesniejszy-i-najlepszy-plac-zabaw-w-katowicach,4713877,artgal,t,id,tm.html>

Rysunek 34. Mała architektura – ławki i altany

Źródło: <http://mgrzegorzcyk.blogspot.com/2015/05/architektura-krajobrazu-i-drewno.html>

Rysunek 35. Ścieżka nad rzeką „w stylu naturalnym”

Źródło: http://www.polskiekrajobrazy.pl/Galerie/258:Warszawa_i_okolice/69571:sciezka_przyrodnicza_nad_Wisla_las_legowy_w_centrum_miasta.html

Rysunek 36. Pomosty dla kajaków

Źródło: <https://www.splyw.kajakowy.eu/rzeka-utrata/>, <https://www.tapetus.pl/>

Ze względu na lokalizację w tarasie zalewowym rzeki Proсны zastosowane zostaną materiały odporne na okresowe podtopienia. Ciągi komunikacyjne będą dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Obiekty infrastruktury technicznej stref rekreacyjnych zostaną zlokalizowane w miejscach już przekształconych, charakteryzujących się niską wartością przyrodniczą.

5.3. Podsumowanie prac warsztatowych dotyczących wariantów wizji rozwoju

Podczas warsztatów, które odbyły się 6 sierpnia 2018 r., w wyniku dyskusji prowadzonej w terenie i podczas trwania części warsztatowej, po powrocie z wizji terenowej, uzyskano informacje o oczekiwaniach różnych grup interesariuszy dotyczących przyszłego zagospodarowania terenu starorzecza rzeki Proсны. Można je pogrupować według następujących zagadnień:

- cechy/sposoby zagospodarowania/funkcje terenów przy rzece, które powinny być KREOWANE,
- cechy/sposoby zagospodarowania/funkcje terenów przy rzece, które powinny być ROZWIJANE/WZMACNIANE,
- cechy/sposoby zagospodarowania/funkcje terenów przy rzece, które powinny być OGRANICZANE/LIKWIDOWANE.

Dominującym oczekiwaniem uczestników warsztatów jest, aby dolina została zachowana jako zielono-niebieski korytarz miasta i zagospodarowana w sposób równoważący oczekiwania różnych grup. Jako postulaty zagospodarowania obszaru problemowego wskazano:

- w sferze ochrony zasobów przyrody:
  - ochrona zbiorowisk wodno-błotnych,
  - ochrona i inicjacja zbiorowisk napiaskowych,
  - ochrona siedlisk cennych gatunków zwierząt,
  - zabiegi pielęgnacyjne: usuwanie roślinności ekspansywnej i inwazyjnej (np. czeremcha amerykańska), wykaszanie traw, usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu,

Kalisz. Raport cząstkowy

- przywrócenie ciągłości ekologicznej między obszarami stanowiącymi miejsca rozrodu płazów;
- w sferze racjonalnego zagospodarowania terenu:
  - uporządkowanie i wydzielenie stref aktywności,
  - rozszerzenie oferty edukacyjnej: zajęcia edukacyjne przez obserwację przyrody, ścieżka przyrodnicza),
  - alternatywnie: wprowadzenie nowych form aktywności;
- w sferze szlaków komunikacyjnych:
  - poprawa funkcjonowania szlaków komunikacyjnych i ich połączeń (wyraźne oddzielenie strefy pieszej od rowerowej),
  - zapewnienie parkingów i szlaków rowerowych,
  - zorganizowanie przestrzeni dla parkingu samochodowego.

Na podstawie zestawienia zróżnicowanych oczekiwań interesariuszy i w odpowiedzi na określony w studium przypadku stan środowiska oraz presje, jakie oddziałują na przyrodę miasta, zaproponowane zostały założenia koncepcji dla obszaru problemowego. Przyjęto, że powinny one głównie być powiązane z ponownym przeanalizowaniem trasy ścieżki edukacyjnej (wydłużenie, skrócenie, zmodyfikowanie jej przebiegu itp.), określeniem lokalizacji tablic informacyjnych i miejsc wypoczynku z wiatami, stołami oraz ławkami wolno stojącymi i koszami na śmieci. Prawidłowo zaplanowana ścieżka edukacyjna, zintegrowana z innymi ścieżkami, zapobiegnie spacerom poza wytyczonymi miejscami. Zaproponowano również rozważenie możliwości wykorzystania innych elementów małej infrastruktury służącej zwiększeniu dostępności terenu w celach rekreacyjnych, np. stojaków na rowery, kierunkowskazów, słupków-lokalizatorów GPS, tarasów lub wież widokowych, zabaw wykorzystujących rodzime gatunki roślin i zwierząt (np. drewniane memo). Sugerowane jest, dodatkowo, zintegrowanie istniejących ścieżek, a także poszerzenie ścieżki edukacyjnej o strefę szkółki leśnej i strefy wypoczynkowe. Przy podejmowanych pracach nie można zapomnieć o wprowadzeniu udogodnień dla osób niepełnosprawnych (np. niskie podjazdy lub możliwość odsłuchania informacji zawartych na tablicach informacyjnych).

Ze względu na gotowość do realizacji zadań w ramach obszaru problemowego i jego potencjał do świadczenia usług ekosystemowych, zrezygnowano z wariantu zawężonego do ochrony stanu obecnego i z prowadzenia jakichkolwiek dodatkowych działań zbyt daleko ingerujących w krajobraz.

6. ATRAKCYJNOŚĆ I WYKONALNOŚĆ WIZJI ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU PROBLEMOWEGO

Wypracowanie wizji zagospodarowania i ochrony terenów przy rzece Prośnie wymaga swobodnego zderzenia z jednej strony głosu specjalistów – przedstawicieli instytucjonalnych gospodarzy terenów przy rzece, naukowców i ekspertów w zakresie ochrony przyrody, a z drugiej użytkowników terenów przy rzece i samej rzeki oraz innych lokalnych interesariuszy. W ramach niniejszego raportu zaproponowano więc, aby warianty zostały poddane analizie atrakcyjności i wykonalności opartej na dotychczas stosowanej w ramach projektu INTEGRAPLAN zmodyfikowanej metodyce General Electric. Opisane warianty zostały wstępnie przedyskutowane podczas III warsztatów (w sierpniu 2018 r.), a szczegółowa ocena została wykonana w ramach pracy powarsztatowej (przeprowadzonej drogą mailową). Zebrane opinie i oceny cząstkowe uczestników warsztatów – przedstawicieli poszczególnych grup zawodowych umożliwiły wstępny wybór wariantu wizji zagospodarowania doliny „na przecięciu” tych głosów. Cząstkowe oceny uczestników zostały zebrane w postaci punktacji w macierzy, co umożliwiło następnie hierarchizację zaproponowanych wariantów.

6.1. Metodyka GE zastosowana w projekcie INTEGRAPLAN

Ocena atrakcyjności, zapotrzebowania oraz wykonalności działań została oparta na zmodyfikowanej macierzy General Electric⁵, bazującej na założeniach macierzy McKinseya stosowanej w naukach o zarządzaniu do oceny atrakcyjności produktu lub sektora. Konstrukcja macierzy opiera się na założeniu, że realizować należy ten wariant, który został oceniony jako najbardziej atrakcyjny, a jednocześnie możliwy do realizacji (wykonalny).

Macierz GE ma dwa wymiary:

- 1) zapotrzebowania (atrakcyjności),
- 2) wykonalności.

Każdemu z wymiarów zostały przypisane kryteria oceny i skala punktowa w ramach wybranego kryterium. Proponowane kryteria przedstawiono i przedyskutowano podczas warsztatów. Wymiarowi *zapotrzebowanie* przypisano pięć kryteriów, natomiast wymiarowi *wykonalność* – siedem kryteriów. W każdym z wymiarów oceniany projekt/działanie może uzyskać ocenę zawierającą się w przedziale 0–70 punktów.

Kryteria „zapotrzebowania/atrakcyjności”

Dla wymiaru dotyczącego zapotrzebowania i/lub atrakcyjności danego rozwiązania wskazano pięć kryteriów. W Tabeli 4 opisano poszczególne kryteria, proponowany zakres punktacji oraz zasady oceny.

---

⁵ Koncepcja tej macierzy została opracowana przez firmę konsultingową McKinsey współpracującą z General Electric na początku lat 70. XX w.

Tabela 4. Kryteria oceny „atrakcyjności/zapotrzebowania”

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Uzasadnienie punktacji
I	Zakres i pilność problemów, które zostaną rozwiązane przez wdrożenie	0–20	Punktacja zależna od liczby barier, problemów lub źródeł problemów, które może rozwiązać realizacja danego działania <i>Im więcej rozwiązywalnych problemów, tym WIĘCEJ punktów</i>
II	Pozytywny wpływ na inne przedsięwzięcia w okolicy	0–10	Liczba punktów zależna od ilości (pozytywnych) powiązań z innymi działaniami miasta <i>Im więcej powiązań, tym WIĘCEJ punktów</i>
III	Powszechność	0–10	Jaki procent osób (społeczności lokalnej, specyficznych grup interesariuszy) będzie korzystał z efektów tego działania? <i>Im więcej grup, tym WIĘCEJ punktów</i>
IV	Wartość w zakresie przyrody	0–20	Punktacja zależna od wpływu na poprawę warunków przyrodniczych w skali lokalnej/całego miasta (bioróżnorodność, przewietrzanie, ochrona, tereny zielone) <i>Im większa, tym WIĘCEJ punktów</i>
V	Wartość w zakresie wizerunku miasta	0–10	Punktacja zależna od skali oddziaływania wizerunkowego działania (skala najbliższego otoczenia, dzielnicy, całego miasta) <i>Im większa, tym WIĘCEJ punktów</i>

W ramach większości kryteriów była możliwość przyznania 0–10 punktów. W kryteriach „kluczowych” (pilność realizacji, wartość w zakresie przyrody) można było przyznać 0–20 pkt.

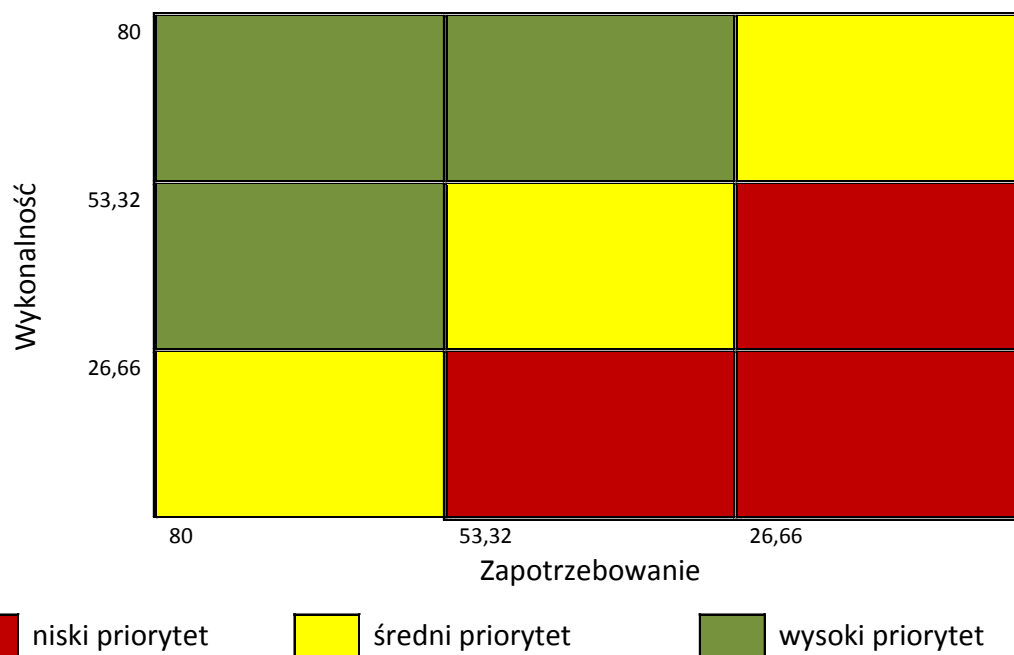
Kryteria „wykonalności”

Dla wymiaru związanego z wykonalnością danego rozwiązania wskazano siedem kryteriów. W Tabeli 5 opisano poszczególne kryteria, proponowany zakres punktacji oraz zasady oceny.

Tabela 5. Kryteria oceny „wykonalności”

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Uzasadnienie punktacji
I	Korzyści vs. koszty	0–10	Czy poziom kosztów będzie akceptowalny przez miasto/inwestora? Czy planowane koszty realizacji projektu są współmierne do oczekiwanych korzyści?
II	Bariery realizacji działania	0–10	Istotność sumy barier → jak silne bariery projekt musi przezwyciężyć? <i>Im więcej barier, tym MNIEJ punktów</i>
III	Utrzymywanie i zapewnianie bezpieczeństwa (możliwość utrzymywania efektów projektu przy współdziałaniu społeczności lokalnej i wolontariuszy)	0–10	Czy efekty działania projektu mogą zostać podtrzymane w ramach aktualnych środków budżetowych przeznaczanych przez UM na utrzymanie zieleni miejskiej, lub ewentualnie z udziałem ochotników, wolontariuszy, czy muszą to być dodatkowi pracownicy lub specjaliści z zewnątrz? <i>Im większe koszty utrzymywania bezpieczeństwa i zapewniania trwałości projektu, tym MNIEJ punktów</i>
IV	Możliwość znalezienia specjalistów do wykonania projektu (firmy, eksperci)	0–10	Czy do wykonania działania są potrzebni wykwalifikowani specjaliści? Jeśli tak, czy da się ich znaleźć? <i>Im większa trudność techniczna wykonania działania, tym MNIEJ punktów</i>
V	Zgodność z działaniami zewnętrznymi (infrastrukturalnymi, społecznymi) i dokumentami strategicznymi miasta/dzielnicy	0–10	Im więcej działań, z którymi projekt jest zbieżny, tym większa szansa na powodzenie jego realizacji <i>Im więcej działań zbieżnych, tym WIĘCEJ punktów</i>
VI	Zależność od innych podmiotów	0–10	Czy realizacja działań zależy od innych podmiotów decyzyjnych (np. PGGWP, zarządcy infrastruktury)? <i>Im więcej podmiotów, tym MNIEJ punktów</i>
VII	Akceptacja społeczna	0–10	Jaki procent grup interesariuszy/społeczności lokalnej zaakceptuje projekt? <i>Im więcej, tym WIĘCEJ punktów</i>

Wyniki oceny zostaną następnie przedstawione na matrycy GE (przykład poniżej).

Rysunek 37. Przykładowa matryca GE

6.2. Rezultaty analizy problemowej z zastosowaniem zmodyfikowanej metodyki GE

Ocena atrakcyjności i wykonalności zaproponowanych wizji zagospodarowania obszaru problemowego została dokonana w ramach prac powarsztatowych.

Dyskusji, a następnie ocenie, poddano poszczególne warianty (opisane w rozdziale 5) i poszczególne składowe zaproponowanych wariantów wizji obejmujących działania podejmowane dla zapewnienia poszczególnych funkcji problemowego obszaru. Pozwoliło to na wskazanie, który z wariantów wizji jest najbardziej atrakcyjny i możliwy do realizacji i na określenie, która ze składowych poszczególnych wariantów wpływa pozytywnie lub negatywnie na tę ocenę.

Zgodnie z przedstawionymi opisami przeprowadzono analizę atrakcyjności poszczególnych komponentów trzech zaproponowanych wariantów wizji, tj.

- Wariant I – Cisza.
- Wariant II – Obserwacja i odpoczynek.
- Wariant III – Aktywizacja.

Szczegółowe formularze oceny i wyniki prac powarsztatowych zawiera załącznik 2.

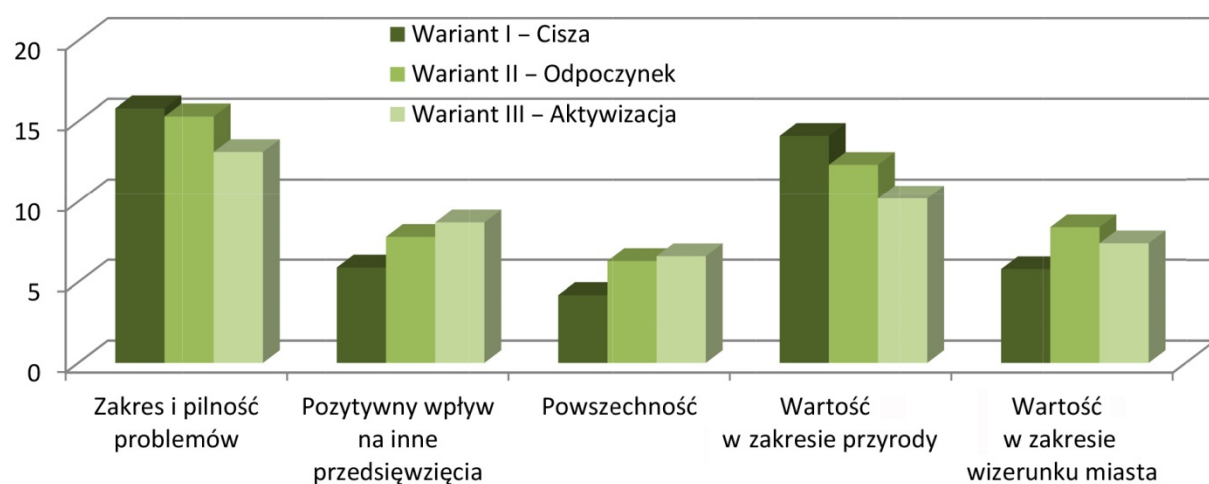
W Tabeli 6 zestawiono i ustrukturalizowano punktację dla zaproponowanych wariantów; w kontekście zapotrzebowania najwyższy wynik osiągnął Wariant II.

Tabela 6. Wyniki analizy określającej zapotrzebowanie/atrakcyjność zaproponowanych wariantów

Lp.	Wariant	Zapotrzebowanie/atrakcyjność					SUMA
		zakres i pilność problemów	pozytywny wpływ na inne przedsięwzięcia	powszechność	wartość w zakresie przyrody	wartość w zakresie wizerunku miasta	
1	Wariant I	15,8	5,9	4,2	14,1	5,8	45,8
2	Wariant II	15,3	7,8	6,3	12,3	8,4	50,1
3	Wariant III	13,1	8,7	6,6	10,2	7,4	46,0

Źródło: oprac. na podstawie wyników prac powarsztatowych

Rysunek 38. Graficzna interpretacja analizy określającej zapotrzebowanie/atrakcyjność zaproponowanych wariantów

W Tabeli 7 zestawiono i ustrukturalizowano punktację dla zaproponowanych obszarów w kontekście wykonalności. Najwyższą ocenę otrzymał Wariant II.

Tabela 7. Wyniki analizy określającej wykonalność zaproponowanych wariantów

Lp.	Wariant	Wykonalność							SUMA
		korzyści vs. koszty	bariery realizacji działania	utrzymywanie i zapewnianie bezpieczeństwa oraz trwałości projektu	możliwość znalezienia specjalistów do wykonania projektu	zależność od innych projektów	zgodność z działaniami zewnętrznymi	akceptacja społeczna	
1	Wariant I	4,5	4,9	5,1	4,8	5,3	4,7	6,6	35,9
2	Wariant II	6,7	4,3	4,1	5,5	6,6	5,1	6,9	38,2
3	Wariant III	4,9	3,8	3,6	4,9	6,3	4,2	7,1	34,2

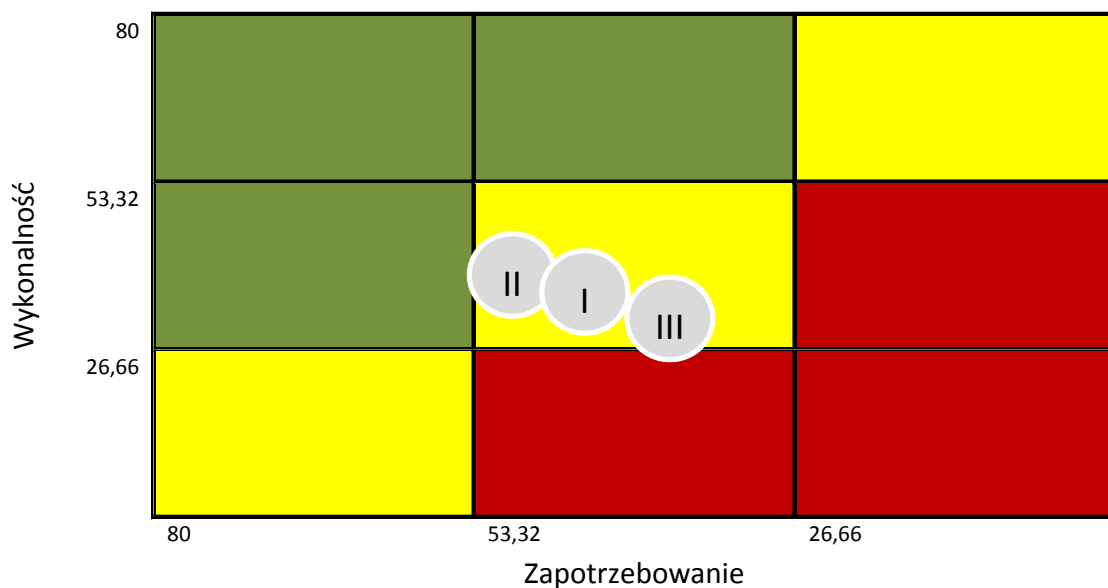
Źródło: oprac. na podstawie wyników prac powarsztatowych

Rysunek 39. Graficzna interpretacja analizy określającej wykonalność zaproponowanych wariantów

Uzyskane oceny wariantów pozwoliły na spozycjonowanie poszczególnych wariantów wizji w macierzy.

Wyniki oceny zostaną następnie przedstawione na matrycy GE (przykład poniżej).

Rysunek 40. Pozycjonowanie wariantów wizji w macierzy GE

W wyniku przeprowadzonej analizy wykorzystującej macierz McKinseya spośród zaproponowanych trzech wariantów wybrano wstępnie Wariant II, który zostanie uszczegółowiony i poddany pod dyskusję podczas kolejnych warsztatów. Wariant ten, w przekonaniu respondentów, najtrafniej odzwierciedla potrzeby związane z funkcją przyrodniczą, rekreacyjno-wypoczynkową i edukacyjną obszarów wokół rzeki Proсны. Wychodzi naprzeciw oczekiwaniom różnych grup interesariuszy.

Miasto Kalisz

Kalisz
Dopisz swoją historię

Sesja warsztatowa III

MATERIAŁ POWARSZTATOWY

Działanie 3 Pierwszy etap integracji grupy docelowej – wspólna diagnoza problemu. Przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej sesji warsztatowej

Kalisz. Raport cząstkowy

ZAŁĄCZNIK NR 1

Hierarchizacja barier ochrony i gospodarowania zasobami przyrody terenów przy rzece Prośnie – formularze oceny istotności barier

Szanowni Państwo,

prosimy o przypisanie każdej z barier oceny od 1 (najważniejsza, najistotniejsza) do 5 (mało ważna, mało istotna) i dopisanie barier istotnych Państwa zdaniem, a obecnie niezdefiniowanych.

Jeśli Państwa zdaniem któraś z wymienionych barier NIE WYSTĘPUJE, proszę jej nie oceniać w ogóle.

Bariera	Istotność 1 – najistotniejsza 5 – najmniej istotna	Uwagi
Grupa barier infrastrukturalnych		
Brak ciągów komunikacyjnych pieszo- -rowerowych		
Niespójne, nieestetyczne i nieuporządkowane elementy drobnej infrastruktury		
Murki oporowe utrudniające sezonową migrację zwierząt		
Udział gatunków obcych/inwazyjnych prowadzący do degradacji terenu		
....		
....		
....		
Grupa barier społecznych		
Niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak akceptacji dla proponowanych zmian		
Brak spójności polityki dotyczącej zarządzania terenami zielonymi, jej urzędowania i utrzymania		
Pozyskanie środków finansowych na realizację działań inwestycyjnych służących ochronie terenu		
Sprzeczności dotyczące zagospodarowania obszaru wzdłuż rzeki		
Brak poczucia bezpieczeństwa w obrębie analizowanego terenu (palenie ognisk, spożywanie alkoholu, nieuporządkowana, zbyt gęsta roślinność)		
Niska świadomość części mieszkańców dotycząca niekorzystnego wpływu zabudowy na procesy przyrodnicze		
Brak dbałości o zielone tereny „wspólne”		

Bariera	Istotność 1 – najistotniejsza 5 – najmniej istotna	Uwagi
....		
....		
Grupa barier przestrzennych		
Utrudniona dostępność do terenu cennego przyrodniczo		
Defragmentaryzacja terenu przez elementy infrastruktury drogowej i kolejowej		
Brak ciągłości szlaków komunikacyjnych po obu stronach rzeki Proсны		
Brak wyznaczonych miejsc parkingowych w pobliżu analizowanego obszaru		
Zawłaszczanie terenu pod pola golfowe		
Występowanie elementów zaburzających ciągłość i estetykę terenu (np. boiska)		
....		
....		
Grupa barier formalnoprawnych		
Wymogi prawne związane z zabezpieczeniem terenów zalewowych		
Rozczłonkowanie właścicielskie terenu		
Wymogi prawne stawiane w związku z koniecznością zabezpieczenia na wypadek powodzi		
....		
....		

ZAŁĄCZNIK NR 2

Ocena atrakcyjności i realności wizji wykorzystania/ zagospodarowania zasobów przyrody analizowanego terenu z równoczesnym zapewnieniem jego skutecznej ochrony¹

---

¹ z wykorzystaniem podejścia wg macierzy General Electric (macierz McKinseya)

Szanowni Państwo,

Będziemy wdzięczni za dokonanie oceny wariantów wizji rozwoju terenów wzdłuż rzeki Proсны w Kaliszu, zgodnie z przedstawionym poniżej materiałem.

Poniżej przedstawiono założenia metodyczne i ogólny zarys wariantów oraz tabele, w których należy dokonać oceny poszczególnych wariantów.

ZAŁOŻENIA METODYCZNE

Ocena atrakcyjności/zapotrzebowania i wykonalności działań została oparta na zmodyfikowanej macierzy General Electric⁷, opartej na założeniach macierzy McKinseya stosowanej w naukach o zarządzaniu do oceny atrakcyjności produktu lub sektora. Konstrukcja macierzy opiera się na założeniu, że realizować należy ten wariant, który został oceniony jako najbardziej atrakcyjny, a jednocześnie możliwy do realizacji (wykonalny).

Macierz GE ma dwa wymiary:

- 1) zapotrzebowanie,
- 2) wykonalność.

Dla każdego z wymiarów opracowano kryteria oceny i punktację możliwą do „zdobycia” w ramach danego kryterium. Proponowane kryteria przedstawiono podczas warsztatów. Wymiar zapotrzebowania ma przypisane pięć kryteriów, natomiast oś wykonalności – siedem kryteriów. W każdym z wymiarów dany projekt/dane działanie może dostać ocenę zawierającą się w przedziale 0–80 punktów.

W zakresie kryteriów dotyczących „zapotrzebowania” i „atrakcyjności” danego rozwiązania wskazano pięć kryteriów. W ramach większości kryteriów można było przyznać 0–10 punktów. Natomiast przedziały punktowe kryteriów „kluczowych” – czyli wartość danego działania w zakresie przyrody i „pilności” problemów, które zostaną rozwiązane przez realizację danego wariantu, miały „widełki” 0–20 punktów.

W zakresie kryteriów dotyczących „wykonalności” danego rozwiązania wskazano siedem kryteriów, z przedziałem punktowym 0–10 pkt.

---

⁷ Koncepcja tej macierzy została opracowana przez firmę konsultingową McKinsey współpracującą z General Electric w początkach lat 70. XX w.

WARIANTY WIZJI I ICH OCENA

Wariant I – Cisza

Dominującą składową tego wariantu jest ekspozycja obszaru poddanego analizie jako miejsca o wyróżniających się walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

Główne wartości, na jakich opiera się wariant **Cisza**, to:

- wysoka bioróżnorodność,
- ciągłość ekologiczna,
- poszanowanie zasobów.

Główne cele przyjęte w ramach tego wariantu skupiają się na ochronie zasobów przyrodniczych przez ograniczenie presji antropogenicznej i umożliwienie swobodnej obserwacji procesów przyrodniczych oraz budzenie i zwiększanie świadomości ekologicznej. Realizacja tak postawionych celów możliwa jest jedynie w sytuacji znacznego ograniczenia ingerencji w istniejący stan przyrody, a więc wyklucza realizację dużych przedsięwzięć inwestycyjnych i dezintegrację terenu, a kładzie nacisk na zachowanie cennych walorów przyrody w stanie nienaruszonym.

Wariant II – Odpoczynek/obserwacja

Wariant ten zakłada zachowanie i utrzymanie w stylu naturalnym elementów przyrodniczych analizowanego obszaru, tj. roślinności, rzeźby terenu i krajobrazu. Istotą wariantu II jest stworzenie terenu o wysokich walorach przyrodniczych i edukacyjnych a o ograniczonej funkcji rekreacyjnej.

Główne wartości, na jakich oparto wariant **Odpoczynek/obserwacja**, to:

- bioróżnorodność,
- ciągłość ekologiczna,
- świadomość ekologiczna.

Główne cele realizowane w tym wariantcie to zachowanie i wzmocnienie zasobów przyrodniczych z rekreacyjnym wykorzystaniem terenu oraz budzenie i zwiększanie świadomości ekologicznej, przy jednoczesnym ograniczeniu znacznej ingerencji w istniejący stan przyrody.

Główną funkcją terenu będzie funkcja użytkowania ukierunkowana na wypoczynek indywidualny i bezpośredni kontakt z przyrodą, dla okolicznych mieszkańców i dla osób korzystających z pobliskiej ścieżki pieszo-rowerowej. Przedmiotowy teren będzie zapewniał przede wszystkim wysokie walory estetyczne i edukacyjne wynikające ze zbliżonego do naturalnego charakteru szaty roślinnej oraz dużej różnorodności fauny i flory (w tym ziołorośla, szuwary oraz zwierzęta związane ze środowiskiem nadwodnym i wodnym).

Wariant III – Aktywizacja

Ideą tego wariantu jest wykreowanie na obszarze problemowym miejsc o wyróżniających się walorach turystycznych z bogatą ofertą rekreacyjno-sportową.

Główne wartości, na jakich oparto wariant **Aktywizacja**, to:

- poszanowanie zasobów,
- świadomość ekologiczna,
- atrakcyjność turystyczna.

Główne cele określone w tym wariantcie to ochrona zasobów przyrodniczych i prowadzenie swobodnej obserwacji przyrody, a przez to budzenie świadomości ekologicznej i rozwój usług turystycznych.

W prezentowanej wizji zakłada się wykorzystanie istniejących zasobów przyrodniczych w celu uzyskania wysokich walorów estetycznych przedmiotowego terenu. Szersze możliwości rekreacyjne będą zapewniane przez elementy infrastruktury podnoszące walory użytkowe terenu (trasy dla rowerzystów i rolkarzy, miejsca biwakowe i odpoczynkowe, przystanie kajakowe, ścieżki zdrowia, boiska).

Szanowni Państwo,
dla każdego z wariantów wizji prosimy o wypełnienie tabel oceny – zgodnie z instrukcją

Kryteria atrakcyjności/zapotrzebowania

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Wytyczne przyznawania punktacji	Przyznana liczba punktów – WARIANT I	Przyznana liczba punktów – WARIANT II	Przyznana liczba punktów – WARIANT III
I	Zakres i pilność problemów, które zostaną rozwiązane przez wdrożenie	0–20	Punktacja zależna od liczby barier, problemów lub źródeł problemów, które może rozwiązać realizacja danego działania <i>Im więcej rozwiązywalnych problemów, tym WIĘCEJ punktów</i>			
II	Pozytywny wpływ na inne przedsięwzięcia	0–10	Liczba punktów zależna od ilości (pozytywnych) powiązań z innymi działaniami miasta <i>Im więcej powiązań, tym WIĘCEJ punktów</i>			
III	Powszechność	0–10	Jaki procent osób (społeczności lokalnej, specyficznych grup interesariuszy) będzie korzystać z efektów tego działania? <i>Im więcej grup, tym WIĘCEJ punktów</i>			

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Wytyczne przyznawania punktacji	Przyznana liczba punktów – WARIANT I	Przyznana liczba punktów – WARIANT II	Przyznana liczba punktów – WARIANT III
IV	Wartość w zakresie przyrody	0–20	Punktacja zależna od wpływu na poprawę warunków przyrodniczych w skali lokalnej/całego miasta (bioróżnorodność, przewietrzanie, ochrona, tereny zielone) <i>Im większa, tym WIĘCEJ punktów</i>			
V	Wartość w zakresie wizerunku miasta	0–10	Punktacja zależna od skali oddziaływania wizerunkowego działania (skala najbliższego otoczenia, dzielnicy, całego miasta) <i>Im większa, tym WIĘCEJ punktów</i>			
SUMA				0	0	0

Kryteria wykonalności

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Uzasadnienie punktacji	Przyznana liczba punktów – WARIANT I	Przyznana liczba punktów – WARIANT II	Przyznana liczba punktów – WARIANT III
I	Korzyści vs. koszty	0–10	Czy poziom kosztów będzie akceptowalny dla miasta/inwestora? Czy planowane koszty realizacji projektu są współmierne do oczekiwanych korzyści?			
II	Bariery realizacji działania	0–10	Istotność sumy barier → jak silne bariery projekt musi przezwyciężyć? <i>Im więcej barier, tym MNIEJ punktów</i>			
III	Utrzymywanie i zapewnianie bezpieczeństwa (możliwość utrzymywania efektów projektu przy współudziale społeczności lokalnej i wolontariuszy)	0–10	Czy efekty działania projektu mogą zostać podtrzymane w ramach aktualnych środków budżetowych przeznaczanych przez UM na utrzymanie zieleni miejskiej lub ewentualnie z udziałem ochotników, wolontariuszy, czy muszą to być dodatkowi pracownicy lub specjaliści z zewnątrz? <i>Im większe koszty utrzymania bezpieczeństwa i zapewnienie trwałości projektu, tym MNIEJ punktów</i>			
IV	Możliwość znalezienia specjalistów do wykonania projektu (firmy, eksperci)	0–10	Czy do wykonania działań są potrzebni wykwalifikowani specjaliści? Jeśli tak, czy da się ich znaleźć? <i>Im większa trudność techniczna wykonania działania, tym MNIEJ punktów</i>			

Lp.	Kryterium	Liczba pkt.	Uzasadnienie punktacji	Przyznana liczba punktów – WARIANT I	Przyznana liczba punktów – WARIANT II	Przyznana liczba punktów – WARIANT III
V	Zgodność z działaniami zewnętrznymi (infrastrukturalnymi, społecznymi) oraz dokumentami strategicznymi miasta/ dzielnic	0–10	Im więcej działań, z którymi projekt jest zbieżny, tym większa szansa na powodzenie jego realizacji <i>Im więcej działań zbieżnych, tym WIĘCEJ punktów</i>			
VI	Zależność od innych podmiotów	0–10	Czy realizacja działań zależy od innych podmiotów decyzyjnych (np. PGGWP, zarządcy infrastruktury)? <i>Im więcej podmiotów, tym MNIEJ punktów</i>			
VII	Akceptacja społeczna	0-10	Jaki procent grup interesariuszy/społeczności lokalnej zaakceptuje projekt? <i>Im więcej tym, WIĘCEJ punktów</i>			
SUMA				0	0	0

Dziękujemy za Państwa zaangażowanie i czas poświęcony na wypełnienie formularza!

Wypełnione formularze posłużą do przygotowania zbiorczej oceny atrakcyjności i wykonalności, która zostanie przedstawiona podczas kolejnych warsztatów.

W razie pytań lub wątpliwości ws. zawartości/wypełnienia formularza proszę kontaktować się mailowo z Mariuszem Kruczkim (mkruczek@gig.eu) lub Elżbietą Uszok (euszok@gig.eu).

*Uzyskane wyniki zostaną omówione podczas kolejnego spotkania/warsztatów. Aby było to możliwe, **wypełnione formularze prosimy odsyłać na adres: mkruczek@gig.eu i euszok@gig.eu w terminie do 31 sierpnia 2018 r.***

Spis rysunków

Rysunek 1. Prace warsztatowe z grupą docelową	7
Rysunek 2. Spacer badawczy – teren międzywala na prawym brzegu rzeki Proсны	8
Rysunek 3. Spacer badawczy – teren wzdłuż lewego brzegu rzeki Proсны.....	8
Rysunek 4. Obszar problemowy	10
Rysunek 5. Starorzecze w granicach terenu II.....	11
Rysunek 6. Starodrzewia przy korycie rzeki Proсны	12
Rysunek 7. Rzeka Proсны w rejonie mostu kolejowego	12
Rysunek 8. Spacer badawczy – identyfikacja negatywnych zjawisk na oznaczonym terenie	13
Rysunek 9. Ścieżka rowerowa wzdłuż Wału Piastowskiego.....	14
Rysunek 10. Ścieżka przez nasyp kolejowy	14
Rysunek 11. Spacer badawczy – most kolejowy w obszarze rozdzielającym trasy rowerowe	14
Rysunek 12. Drzewo problemów	15
Rysunek 13. Grupy barier dla gospodarowania zasobami przyrody w dolinie rzeki Proсны.....	17
Rysunek 14. Syntetyczna ocena grup barier gospodarowania zasobami przyrody w starorzeczu rzeki Proсны.....	21
Rysunek 15. Walory przyrodnicze analizowanego obszaru – siedliska wodno-błotne.....	23
Rysunek 16. Walory przyrodnicze i krajobrazowe analizowanego obszaru – zbiorowiska roślinności nadbrzeżnej.....	24
Rysunek 17. Edukacja przez cichą obserwację przyrody.....	25
Rysunek 18. Wieże obserwacyjne	25
Rysunek 19. Ścianki obserwacyjne	26
Rysunek 20. Wizualizacje - drewniany pomost.....	26
Rysunek 21. Wykoszone ścieżki	27
Rysunek 22. Walory krajobrazowe analizowanego obszaru.....	27
Rysunek 23. Ślady działalności bobrów na analizowanym terenie.....	28
Rysunek 24. Przykłady drewnianych pomostów	29
Rysunek 25. Czatownia w Dolinie Baryczy	30
Rysunek 26. Wieża widokowa – Bobrowisko w Starym Sączu.....	30
Rysunek 27. Punkt obserwacyjny	30
Rysunek 28. Przykładowe rozwiązania traktów komunikacyjnych wpisujących się w krajobraz.....	31
Rysunek 29. Zróżnicowane walory analizowanego obszaru	32
Rysunek 30. Ścieżka rowerowa w stylu naturalistycznym – Kaszubska Marszruta	33
Rysunek 31. Trasa dla rolników	33
Rysunek 32. Wizualizacja – miejsca wypoczynku i aktywności sportowej na przykładzie Cooper River Park Vision Plan	33
Rysunek 33. Przykład placu zabaw „w stylu naturalnym”	34
Rysunek 34. Mała architektura – ławki i altany	34
Rysunek 35. Ścieżka nad rzeką „w stylu naturalnym”	34
Rysunek 36. Pomosty dla kajaków	35
Rysunek 37. Przykładowa matryca GE	40

Rysunek 38. Graficzna interpretacja analizy określającej zapotrzebowanie/atrakcyjność zaproponowanych wariantów.....	41
Rysunek 39. Graficzna interpretacja analizy określającej wykonalność zaproponowanych wariantów.....	42
Rysunek 40. Pozycjonowanie wariantów wizji w macierzy GE	42

Spis tabel

Tabela 1. Etapy prowadzenia warsztatów	5
Tabela 2. Ocena istotności barier.....	19
Tabela 3. Hierarchizacja barier.....	20
Tabela 4. Kryteria oceny „atrakcyjności/zapotrzebowania”	38
Tabela 5. Kryteria oceny „wykonalności”	39
Tabela 6. Wyniki analizy określającej zapotrzebowanie/atrakcyjność zaproponowanych wariantów	41
Tabela 7. Wyniki analizy określającej wykonalność zaproponowanych wariantów.....	41

Spis załączników

ZAŁĄCZNIK 1

Hierarchizacja barier dla ochrony i gospodarowania zasobami przyrody terenów przy rzece Prośnie. Materiał powarsztatowy

ZAŁĄCZNIK 2

Ocena atrakcyjności i realności wizji wykorzystania/zagospodarowania zasobów przyrody analizowanego terenu z równoczesnym zapewnieniem jego skutecznej ochrony. Materiał powarsztatowy